

**МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР І ФОЛЬКЛОРИЗМ В
КОНТЕНТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО РАДІО**

Андрій ФУРДИЧКО,

Київський університет культури, м. Київ (Україна)
akniaz@ukr.net,**MUSIC FOLKLORE AND FOLKLOREISM IN
THE CONTENT OF THE MODERN UKRAINIAN RADIO**

Andrii, FURDYCHKO,

Kyiv University of Culture, Kyjiv (Ukraine),
orcid.org/0000-0002-2963-9794**Фурдычко Андрей. Музыкальный фольклор и фольклоризм в контенте современного украинского радио.**

Цель исследования: изучение места и роли музыкального фольклора в контенте украинского радио на современном этапе развития Украины. **Новизна.** Впервые исследуется подобная тема, которая в контексте законодательного закрепления квотирования украиноязычного контента на радио становится особенно **актуальной**. **Методология** исследования основана на диалектическом подходе в рассмотрении процесса взаимовлияния фольклора и радио, анализе и синтезе программ центральных и региональных радиоканалов, классификации музыкального продукта в диапазоне данной тематики, сравнительного анализа разных музыкальных течений, передач на разных каналах украинского радио. **Выводы:** на государственных каналах создана система музыкальных передач, в которых фольклор и фольклоризм занимает достойное место. Подобный контент существует и в некоторых программах не государственных радиоканалов. Коммерционные каналы заполняют эфирное время российской эстрадной музыкой или англоязычными популярными песнями, которые культивируют у слушателей эстетический вкус, отдаленный от народных архетипных чувств. Существует однако сдержанный оптимизм в перспективах развития народнопесенного наследия.

Ключевые слова: музыкальный фольклор, фольклоризм, народнопесенное наследие, радиоканал, музыкальные течения, музыкальная программа.

Вступ. За оцінкою громадських експертів звучання українських пісень у прайм-таймі провідних українських радіостанцій становить всього 5%. Зверх 40% часу лунають російські пісні, решту ефіру заповнюють пісні англійською та іншими мовами світу¹. Тоді як тисячі пісень українських виконавців різних жанрів не можуть пробитися в ефір. Серед таких музичних жанрів знаходиться і народна пісенна традиція, яка стоїть в основі формування особистості. Вона потребує більш уважного до себе ставлення, будучи чудовим матеріалом для виховання поваги та любові до свого роду, патріотичного сприйняття дійсності.

Виходячи з цих міркувань, українська патріотична громадськість позитивно сприйняла закон “Про внесення змін до Закону України “Про телебачення і радіомовлення” (щодо частки пісень державною мовою в музичних радіопрограмах і радіопередачах)”, який набув чинності в листопаді 2016 року. Згідно з ним, вводиться поступову квоту у 35% на пісні українською мовою, а також – квоту у 60% на ведення ефіру українською мовою. Мовні квоти для пісень не є чимось новим у світі, вони запроваджені у ряді європейських країн: Німеччині, Польщі, Франції та ін.

У контексті гарячої дискусії, яка розгорнулася навко-

ло прийняття цього закону, виникла необхідність дослідити роль і місце української народної музичної спадщини в програмах вітчизняного радіомовлення. Адже Українське радіо, за словами одного з його сучасних керівників, своїм основним завданням має об’єднання української нації, слухачів навколо наших цінностей, до яких відносимо патріотизм, ідеали державотворення, моральність тощо².

Історіографічний огляд. Розвідки з музичного фольклору займають чільне місце в українській історіографії. Він ґрунтовно досліджений у роботах таких філологів та етнологів, як М. Вовк, О. Дей, М. Дмитренко, С. Грица, А. Іваницький, Р. Кирчів, О. Німкович, О. Правдюк, В. Пальоний та ін. У їхніх творах викладено методологію та методику етномузикології, розглянуто походження мистецтва та еволюцію музики, історію фольклористики, її основні школи та напрямки, а також принципи аналізу народної пісні, документування народної музики. Питання ролі та місця фольклору в сучасних умовах стало темою досліджень О. Харчишин, Д. Дзюби, Б. Путилова, Л. Іванової, Н. Дзюбишиної-Мельник, О. Дроздова та ін. Вплив ЗМІ на формування духовної особистості, фольклорне мислення у контексті інтелектуально-образної еволюції розглянутий у роботах В. Буряк³, Ю. Великого⁴, В. Лізан-

¹ Shamayda T. Kvoty na ukrajinski pisni: u chomu sut' zakonoprojektu i yak proty nyoho voyuyut' [Quotas for Ukrainian songs: what is the essence of the bill and how to fight against him], URL: http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/67954/Kvoty_na_ukrajinski_pisni_u_chomu_sut [in Ukrainian].

² V efiri Ukrayins'ke radio. 90 rokiv. Intervyu z v. o. general'noho dyrektora NRKU A. Tabachenkom [n Ukrainian radio. 90 years. Interview with v. at. Director General of the NRCU A. Tabachenko], URL: <http://ru.telekritika.ua/kontekst/2014-11-16/100418> [in Ukrainian].

³ Buryak V. D. Folklorne, khudozhne ta publitsystychnе myslennya u konteksti intelektualno-obraznoyi evolyutsiyi (Formy i metody vyrazhennya informatsiyi u tvorchiy svidomosti etnosu) [Folklore, artistic and journalistic thinking in the context of intellectual and figurative evolution (Forms and methods of expressing information in the creative consciousness of the ethnos)], Thesis for the degree of Doctor of Philology, Kyjiv, 2003, 30 p. [in Ukrainian].

⁴ Velykyu Yu. Yu. “Vplyv sotsial'nykh komunikatsiy na suspil'stvo” [Influence of social communications on society], *Visnyk KHDAK* [Bulletin of the KhDAK], 2014, Vol. 44, P. 106–114 [in Ukrainian].

чук⁵, А. Сухорукової⁶ та ін. Але, на жаль, комплексних наукових робіт, присвячених місцю та ролі музичного фольклору і фольклоризму на радіо, не виявлено. При написанні статті ми використали сайти українських радіостанцій, радіоканалів, програм і передач радіо.

Постановка проблеми. Питання українського контенту на радіо прийняв ще в минулому скликанні Верховної Ради вагу державницького значення. В цій же парадигмі має бути визначено і місце народнописенної творчості та музичного фольклору в україномовному контенті радіо. Наскільки вагоме значення має фольклор на формування патріотичної особистості у програмах українських радіостанцій? Це питання не знайшло відповіді у фаховій літературі. Виходячи з такого стану проблеми, **метою дослідження** стало вивчення місця і ролі музичного фольклору в контенті українського радіо на сучасному етапі розвитку України. **Новизна** теми полягає у розкритті конкретної ситуації з місцем і роллю народної традиційної музичної спадщини в репертуарі українського радіо. В період після законодавчого закріплення квотування україномовного контенту на радіо питання використання у програмах музичної фольклорної спадщини набуває особливої **актуальності**. **Методологія** дослідження базується на діалектичному підході у розгляді процесу взаємовпливу радіо і фольклору, аналізі та синтезі програм центральних і регіональних радіоканалів, класифікації музичного продукту в діапазоні даної тематики, порівняльного аналізу музичних течій, передач на різних каналах українського радіо.

Виклад основного матеріалу. З дня заснування українського радіо (1924 р.) увага до фольклору відображалась в його регулярній присутності в ефірі. Змінювався його контекст в залежності від змісту політичної кон'юнктури в різні епохи радянської доби. Але цей процес не мав на меті пробудження національної свідомості.

На фестивалях “Червона Рута” (1989 р.) та “Таврійські ігри” (1992) народна пісня зазвучала. “Червона Рута” як фестиваль був заснований у Чернівцях і проводиться до наших днів. Це бів період, коли національна музика сприймалася як протест проти існуючого режиму. Патріотичне спрямування зберігається в ньому завжди. Частина учасників та переможців “Червоної Руди” сповідують поєднання народного мелосу з сучасним аранжуванням. Трансляція фестивалю різними радіоканалами завжди добре сприймалася слухачами. Багато з сучасних українських зірок – це випускники фестивалю минулих років: “ВВ”, “Тайдамаки”, Руслана, “Брати Гадюкіни”, “Сестричка Віка”, “ТНМК”, “Тартак”, Катя Чілі, Росава, “Кому вниз” та ін. Ними був започаткований новий напрямок української національної музики, що спирається на давні фольклорні традиції. Такі музичні тенденції продовжують розвивати нові лауреати “Червоної руди-2009”: “ДахаБраха”, “ПоліКарп”, “ТаРУТА”, “ШоколаД”, Млада і “Солома гурт”.

Другий з означених фестивалів, “Таврійські ігри” проводились щорічно з 1992 до 2008 року в Каховці

(організатор М. Баграєв). Радіотрансляції поряд з прямими телетрансляціями сприяли його популярності. Українські співаки та гурти: “ВВ”, “Брати Гадюкіни”, “Скрябін”, “Океан Ельзи”, Ані Лорак, Руслана, Ірина Білик, Тіна Кароль, Олександр Пономарьов та інші були серед учасників “Таврійських ігор”.

Багато в чому зростанню інтересу до музичної традиції сприяло участь в радіопрограмах відомих спеціалістів музикознавства. У 1990-х рр. на Українському радіо авторські програми “Розкажи, бандуро”, “Фольклорна скарбниця” вів А.І. Іваницький; авторкою та ведучою радіоциклів “З народних джерел”, “Золоті ключі”, “Дзвонкова криниця” була С.Й. Грица; І.Г. Сінельников став співробітником редакції народної музики НКРУ, автором і ведучим передач “З фольклорної скарбниці”, “З народних джерел”, “З фондів українського радіо”.

Структура державної інституції Українське радіо складається з чотирьох радіоканалів (24 години на добу 7 днів на тиждень). Це – Перший канал, “Промінь” (2-й канал), “Культура” (УР-3) та Всесвітня служба радіомовлення. Передачі, присвячені культурі, займають важливе місце у ефірі українського радіо, є також програми для дорослих і дітей про економіку, політику, науку, екологію, роботу, відпочинок, Україну та світ.

Аналіз програм культурного спрямування на наявність в них музичного фольклору або його елементів виявив окремі програми і передачі, в яких проводиться пропаганда традиційної пісенної спадщини українського народу. В деяких з них розкриваються витoki цієї частки нематеріальної народної спадщини, розповідається про історію пісень, про еволюцію музичних інструментів, про талановитих виконавців. Не обходяться увагою також художні колективи (професійні та аматорські), які мають в своєму репертуарі фольклор та його елементи, або авторів, які пишуть андеграундські твори на основі фольклорного мислення.

“Рідні наспіви” на Першому каналі (УР-1), наприклад, це була програма, присвячена українській народній музиці. Творчий колектив здійснював збір музичного фольклору в експедиціях, які проводились у різних регіонах України. Ними зібрана багата фондова скарбниця, концертні та студійні записи. У програмі транслюються концертні виступи професійних хорів, ансамблів і солістів, які виконують різні жанри народної музики (обрядові, похідні, чумацькі, козацькі та ін. пісні)⁷. У червні 2017 р. в передачі, підготовленій І. Таміліною, був представлений львівський гурт “КурбАси”, учасники якого практикують сучасне аранжування народних пісень, збирають фольклорний матеріал в експедиціях (балادي, щедрівки, купальські пісні, мелос весільного циклу). Згодом програма перейшла в “Етно-mix” та “Етно-вухо”.

На тому ж каналі програма “Етно-mix”, що виходила щоденно, транслювався народний мелос з нахилом до сучасних течій музичного мистецтва. В цій програмі приділяють увагу українському електро-фольку, музиці з кінофільмів, які містять значний відсоток фольклориз-

⁵ Lizanchuk V. V. Radiozhurnalistyka: zasady funktsionuvannya. Pidruchnyk [Radio journalism: principles of functioning. Textbook], Lviv, Malva, 2001, 680 p. [in Ukrainian].

⁶ Sukhorukova A. V. “Vplyv ZMI na formuvannya dukhovnosti osobystosti ta suspil'stva” [The influence of the media on the formation of the spirituality of the individual and society], *Kul'tura narodiv Prychornomor'ya* [Culture of the peoples of the Black Sea coast], 2006, N 4, P. 78–82 [in Ukrainian].

⁷ Ridni naspivy (programa) [Native melodies (a program)], Ukrayins'ke radio [Ukrainian radio], URL: <http://nrcu.gov.ua/en/prog.html?id=109> [in Ukrainian].

му. Ведеться мова про явище оксюмору, тобто поєднання несполучуваного, як здавалося раніше, фольклору і електронних музичних інструментів, синтезаторів, комп'ютерних програм. Знаходить своє місце і сучасна історія розвитку всіх жанрів електронної музики і їх поєднання з фольклором. Для слухачів популяризуються такі гурти, як “Заграва”, Катя Чілі, “BB”, “Вася Клоп”, “Чоботи з бугая”, “Стелсі”, “ТаРута” та ін. Добре рекомендували себе програми, які веде Катря Гончарук в “Етно–вусі”, як наприклад, 25.05. 2020 р. – козацькі пісні, 30.05. 2020 – закарпатський кач в альбомі “Йо!” Hudaki Village Band та збірка “Кора” львівської етноватаги Joryj Kloc; 31.05.2020 – сучасне аранжування веснянок тощо.

Програми “Громадського радіо” виходять на частотах Першого каналу Українського радіо дві години на день (<https://hromadskeradio.org>). З культурологічних тем згадаємо – “Фольклор сіл, зруйнованих війною” (ведучі: А. Куліков та І. Ромалійська). В ефірі прозвучало інтерв'ю з колективом “Дивина” з м. Донецька. Його учасники збирали пісенний фольклор у Донецькій області, в програмі виконали пісні з с. Талаківка “Ой святи вечір” і “Калина-малина”. Учасниця С. Соколькова, на основі порівняння експедиційного матеріалу, пояснила, що музичний фольклор Донеччини схожий своєю манерою виконання до Слобожанщини Харківської області. Відмінність спостерігається, на її погляд, у відкритості звуку, у свободі, більш ширшому діапазоні. Вони ж провели дослідження автентичного народного мелосу українських переселенців з Новосибірської області та Алтайського краю РФ. З XVII ст. вони зберегли до наших днів автентичний народний мелос⁸. І. Фетисов, керівник фольклорного ансамблю «Божичі», розповів про традиції святкування Різдва на Донбасі (07.01.2016).

Дуже важливим, на наш погляд, є наявність в подібних колективах ідеї фольклорного мислення. В низці програм слухачі були ознайомлені з такими гуртами, як “ТаРута” (2016), “Врода” (2017), “Очеретяний кіт” (2017). Про автентичну культуру та новий альбом “Загадайте колядувати!” розповіли учасниці гурту “Рожаниця” (2016), про реконструкцію музики – учасники гуртів “Буття” (2015, 2016), “Шпилясті кобзарі” (2017), про новий фольк у сопільково-драйвовій обробці – учасники гурту “The Doox” (2017). М. Бурбака описала інструментальну музику гурту “Gypsy Luge”, серед вокалістів у програмі брали участь І. Червінська, А. Матвієнко, О. Пономарьов, А. Мірзоян (2016). Гурт “Рідна пісня” виконав у студії наживо пісні “Туман ярм”, “Не ходи у лани” та “Ой вода, ти вода” (2015), а бандуристи С. Лагода, С. Євган, Н. Дорошенко (учасниці тріо “Злагода”) – пісні “У перетину ходила”, “Only you” та “Зелена неділя” (2017).

“Громадське радіо” транслювало репортажі з фестивалю “Червона рута”, про ф’южн-фестиваль “У снах різдвяних ночей”, про традицію та сучасність персонажів вертепу у різних етносів України (культуролог

Д. Ключко – 07.01.2017). Заборонені колись пісні гуртів та авторів, які зазнали переслідувань в радянський час, прозвучали у день пам’яті жертв політичних репресій (23.05.2017).

Сучасну українську та зарубіжну естраду, класику, джаз та альтернативну музику виводить в ефір УР–2 “Промінь”. Але з великої кількості культурно-мистецьких та музичних передач, хіт-парадів і конкурсів найбільшу зацікавленість у межах досліджуваної теми викликали такі програми, як “По цимбалах”, “Музична скарбниця” та “Сузір’я світового фольку”.

Програма “По цимбалах” присвячена музичним інструментам. З вуст професійних музикантів в ній можна почути розповідь про історію різних музичних інструментів, прослухати музику наживо. Її зміст висловлений короткою рекламою: “Якщо ви не знаєте, що таке цитра, як звучить ліра, як виглядає діджеріду, плутаєте бандуру з кобзою та мандоліну з банджо, тоді слухайте програму “По цимбалах”⁹.

“Музична скарбниця” – це програма, у якій звучали музичні перлини всіх жанрів: популярна класика, романс, важкий рок та народна пісня. Твори, які складають золотий фонд світового, зокрема українського мистецтва, можна почути не тільки в оригіналі, а й у різноманітних інтерпретаціях. До програми запрошуються музичні експерти, які розкривають унікальність певного твору, розставляють емоційні акценти¹⁰.

“Сузір’я світового фольку” була присвячена музиці народів світу. В контенті програми найкращі твори самотутніх українських колективів та світових лідерів напрямку World Music. Наприклад, у червні 2017 р., поряд із закордонними виконавцями, увазі слухачів був представлений альбом “Подих” (ді-джей О. Надімський та співачка Іларія)¹¹. Ведуча цієї програми А. Яблонська веде також програму “Нота Епохи”, яка об’єднує виконавців, композиторів, поетів, митців, критиків, слухачів навколо української пісні.

Сьогодні цікавою є програма “Антологія. Український альбом”, в якій Світлана Берестовська знайомить радіослухачів з творчістю таких колективів, як Антитіла, Один в каное, Скай, Бумбокс, Друга Ріка, Мандри та ін. (2020 р.). Ще можна згадати шоу “Селекція”, де можна слухати українські пісні в сучасній обробці (2020 р.).

Канал “Культура” (УР-3) пропагує народну пісенну творчість (<http://radiokultura.org/>). Аналіз фольклорного музичного наповнення радіоканалу за 5 років (2013-2017 рр.) показав, що матеріал про фольклорні гурти, виконавців автентичного співу, музичні етнофестивалі, інструментальні та хорові колективи був присутній у понад 40 радіопередачах: “Фольклорні родинки” (Ю. Боровик), “Голос рідної землі” (К. Божко), “Джерело” (Ю. Боровик), “Кобзарський майдан” (Ю. Боровик), “Місяцелік”, “Народні самоцвіти” (К. Божко, Г. Пеліна), “Фольк ф’южн” (Г. Пеліна), “Хореза козацька” (Т. Компаніченко), “Заграй, банду-

⁸ Fol'klor sel, razrushennykh voynoy [Folklore of villages destroyed by the war], Hromads'ke radio, Kyiv-Donbas (prohrama) [Public Radio, Kyiv-Donbass (program)], URL: <https://hromadskeradio.org/programs/kyiv-donbas/folklor-syol-razrushennykh-voynoy-nagromadskom-radio> [in Russian].

⁹ “Po tsymbalakh” (programa) [“On cymbals” (program)], UR-2. “Promin” [UR-2. “Beam”], URL: <http://www.nrcu.gov.ua/prog.html?id=203> [in Ukrainian].

¹⁰ “Muzychna skarbnytsya” (programa) [“Music Treasury” (program)], UR-2. “Promin” [UR-2. “Beam”], URL: <http://www.nrcu.gov.ua/prog.html?id=208> [in Ukrainian].

¹¹ “Suzir'ya svitovoho fol'ku” (programa) [“Constellation of world folk” (program)], UR-2. “Promin” [UR-2. “Beam”], URL: <http://www.nrcu.gov.ua/prog.html?id=213> [in Ukrainian].

ро!" (Ю. Боровик), "Вечірня студія "Ліра" (К. Божко, О. Галаненко) та інші.

Сьогодні (2020 р.) можна відмітити програму "Бандура Style", в якій щотижня відомий бандурист Ярослав Джусь запрошує до студії радіо "Культура" сучасних музикантів, які працюють із народними інструментами та експериментують з їхнім звучанням. В програмі "Золотий перетин. Українська пісня" Віктор Герасимов рекомендує творців української пісні від початку 50-х років минулого століття і до наших днів. Ведучий розповідає про одну з обраних пісень і пропонує послухати улюблений твір у першому виконанні.

Серед старих програм варто згадати "Фольклорні родзинки", в якій популяризувалася народна пісня як окремий самодостатній жанр. Ведучий Ю. Боровик робив акценти на інтерпретації, історії виникнення, тематиці та виконанні пісень мелодій. Радіослухачам пропонувались характерні фольклорні твори як майстрів сцени, так і аматорських колективів. У програмі були представлені народні пісні у виконанні Національного заслуженого академічного українського народного хору України ім. Г. Верьовки, Національного оркестру народних інструментів України, хору "Томін" та ін. Народні мелодії та пісні у виконанні бандуристів, лірників, кобзарів, сопіляків також часто знаходили своїх слухачів. Часто трансливались народні пісні у виконанні фольклорних гуртів, ансамблів та колективів. Окремі передачі на цьому каналі присвячувалися українським народним пісням у джазовій обробці.

Аналогічний ракурс редакційної політики існував в програмі "Народні самоціти" (К. Божко, Г. Пеліна), яка пропонувала увазі слухача український пісенний фольклор у виконанні майстрів вокалу, інструментальних та хорових колективів. Нажаль, сьогодні ці програми важко знайти в контенті згаданих каналів.

Фольклорні твори у виконанні українських майстрів сцени часто трансливались і на інших програмах: "Голос рідної землі" (пісні в різноманітному виконанні: хори, ансамблі, солісти, дуети, тріо, квартети) – тріо "Золоті ключі" у складі Н. Матвієнко, В. Ковальської, М. Миколайчук, М. Стеф'юк, Л. Остапенко, Є. Мірошніченко, М. Кондратюк та ін.; "Музична імпреза" (музичні записи пісень етно-, рок-, поп-спрямування та класичних зразків світової музики); "Золотий перетин. Українська пісня" – квартет "Явір", дует Харченків, гурт "Фата Моргана", Н. Яремчук, тріо "Либідь", ансамблі "Цвітень", "Щедрик" та ін. Потрібно згадати 2 програми, присвячені кобзарському (бандурному) мистецтву, – "Заграй, бандуро!" та "Кобзарський майдан", ведучим яких є Ю. Боровик. В їхньому ефірі подається інформація про видатних кобзарів (бандуристів) минулого та сучасності, зразки автентичного та академічного бандурництва. З відомих особистостей частими гостями на цих передачах були Г. Китастий, А. Павлусенко, А. Бобир, К. Черемський, Є. Адамцевич (2014), О. Герасименко (бандура) та М. Блощичак (ребро) (2014; 2015), В. Попадюк (2014) та ін. Національна спілка кобзарів України і сьогодні продовжує роботу з пропаганди автентичного музичного мистецтва. На 25.05.2020 р. об'явлений VII Всеукраїнський відкритий огляд-конкурс юних бандуристів "Кобзарська юнь України", а [HYPERLINK"http://kobzari.org.ua/?page=news&subpage=93"](http://kobzari.org.ua/?page=news&subpage=93) 06.05.2020 - V Всеукраїнський конкурс кобзарського мистецтва "Срібні струни", [HYPERLINK"http://kobzari.org.ua/?page=news&subpage=92"](http://kobzari.org.ua/?page=news&subpage=92) 06.05.2020 Міжнародна науково-практична конференція "Кобзарство: діалог модерної перформанси та духовної традиції"

Крім вже згаданих двох радіопередач, інформація про кобзарів, бандуристів, лірників, зразки автентичного та академічного бандурництва подається і в інших програмах Українського Радіо-Культура. Це радіопередачі "Джерело", "Фольк-ф'южи", "Вечірня студія "Ліра", "Прості істини", "Музична ікебана" та ін. Так, у програмі ведучої В. Муратової "За рядком календаря. Острови пам'яті" виходила окрема передача, присвячена хранителю традицій українського кобзарства Г. Китастому (гість – голова Національної спілки кобзарів України В. Єсіпук, 14.01.2015). Авторська передача кобзаря, бандуриста та лірника, керівника ансамблю "Хорея козацька", заслуженого артиста України Т. Компаніченка так і називається "Хорея козацька". У ній розповідається про музику української старовини (кобзарське мистецтво, історичну пісню та поезію), про раритетні пласти середньовічної, ренесансної та барокової творчості.

Передача "Фольк-ф'южи" Г. Пеліної у досліджений період давала матеріал з історії та сучасності народно-пісенної культури. Участь у цій програмі брали багато лідерів та учасників фольклорних гуртів і ансамблів, капел бандуристів, етномузикологів, професорів університетів тощо.

Подібна практика існувала і у програмі "Вечірня студія "Ліра" (К. Божко). На радіопередачах обговорювали актуальні проблеми розвитку української народно-пісенної творчості, жанрів музичного фольклору, представляли нові фольк-проекти чи аудіоальбоми.

Виконавці фольклорних гуртів та ансамблів були запрошені до студії інших радіопередач: квартет бандуристів Яницьких ("Прості істини", 22.05.2013), бандурист Т. Яницький ("Прості істини", 07.01.2014), директор фестивалю "Трипільське коло" О. Журавчак ("Гармонія контрастів", 03.02.2014), композитор І. Кириліна ("Успіх", 07.03.2014), учасники гуртів "Фолькнери" та "Дримба Да Дзига" ("Творчий ринг", 07.03.2014), керівник Ансамблю давньої музики К. Чеченя ("Вечірні зустрічі", 02.06.2014), музикознавець А. Калениченко ("Знакова постать", 17.09.2014), керівник хору "Чумаки" В. Триліс ("Мистецтво і війна", 29.03.2015) та ін.

Теми, пов'язані з історією та розвитком народно-пісенної творчості обговорювались на таких програмах: "І серце відпочине" та "Шедєври української культури". Зокрема в програмі К. Божко "І серце відпочине" народні пісні розглядались в контексті світових традицій.

Тематика, пов'язана з народною пісенною традицією, знаходить своє висвітлення і в контенті недержавних радіостанцій. На "Радіоволні" до наших днів користується популярністю програма "Танцюємо по-українськи", у ефірі якої часто звучить народна музика танцювальної ритміки. Передача проходить у форматі розважальної музики. Програма "Танцюємо по-українськи" транслюється також на каналі Радіо Київ 98 FM¹². Це київська муніципальна інформаційно-музична

¹² "Tantsuyemo po-ukrayins'ky" (prohrama) ["Dancing like Ukrainians" (program)], "Radio Kyiv 98 FM" [The Radio Kyiv 98 FM], URL: <http://radio.kiev.fm/programi/tancuemo-po-ukrainski> [in Ukrainian].

радіостанція, формат якої орієнтований на поєднання шансону, українських пісень застольної тематики, популярної музики 80-90-х років ХХ ст. і невеликої частки західної музики. У іншій програмі цієї радіостанції під назвою “У місті, як вдома” (<http://radio.kiev.fm>) подається інформація про історію пісень та музичних колективів.

З Києва у форматі фольк, етно, кантрі віщає Українська інтернет-радіостанція “Своє радіо – Поплавок ФМ”. Зразки народної пісенної культури тут передаються часто в танцювальній ритміці.

На “Радіо з криївки. – Музика Свободи” (<http://mjou.ua/radio/rzk>) домінують такі стилі, як поп, фольк та етно. В програмі “Етнічна музика України” пропонують інструментальні композиції народної музики, характерні західному регіону. Аматори народної музики почули “Вихід на полонину” на трембітах, дуєт скрипки і дводенцівки, цимбалив, пастуші награвання на дводенцівці чи дрімбі, соло на скрипці, виконання танцю вівчарів і опришків “Аркан” на цимбалах, скрипці, дводенцівці, бубені, сигнал до полонинського ходу на трембіті і рогу та ін.

У ефірі інтернет-радіостанції “MyRadio – Український рок” з Вінниці можна послухати відомих виконавців: “Океан Ельзи”, “ВВ”, “Друга Ріка”, “С.К.А.Й.”, “Борщ”, “ТНМК”, “Qаgгa”, “Мерва”, “Димна Суміш”, для творчості яких характерний український фольклоризм у сучасному аранжуванні.

“Радіо Свобода” на своєму веб-сайті (<https://www.radiosvoboda.org>) знайомить слухачів з новинами музичного життя (наприклад, повідомлено, що 1 червня 2020 р. помер Мирослав Скорик). Слухачам надають можливість насолоджуватись народною мелодикою, заглибитись в історію пісенного фольклору та ознайомитись з талановитими виконавцями сучасної пісні, які сповідують фольклоризм в мистецтві. У передачах “Радіо Свободи” звучала електро-фольк група ОНУКА, яка робить якісну музику, настояну на глибинних архетипних відчуттях українця. На радіоканалі транслують новини, анонси благодійних концертів, етнофестивалів, що пов'язані з музичним фольклором.

Висновки. В музичному фольклорі закодована народна пам'ять українського народу. В ньому – архетипні відчуття, які передаються через покоління і сприяють збереженню народного духу, який в свою чергу є екзистенційним стрижнем народу. Сьогодні в зіткненні глобалізованих тенденцій і спроб збереження національної самобутності вирішується доля музичного фольклору ми маємо наполягати на вихованні патріотизму. В цьому випадку, музична скарбниця народу має бути використана в повну силу у різних формах впливу на формування особистості. На радіо в тому числі.

Контент українських радіоканалів дозволяє сказати, що державні УР-1, УР-2 Промінь, УР-3 Культура створили певну систему музичних передач, в яких фоль-

клор і фольклоризм займають достойне місце. З недержавних каналів в цьому сенсі модно відмітити такі: Радіоволна, Радіо Київ 98 FM, Своє радіо – Поплавок ФМ, Радіо з криївки – Музика Свободи, MyRadio – Український рок, українська редакція Радіо Свободи, що позитивно впливає на формування патріотичних відчуттів. Програми ведуться професійними, добре підготовленими ведучими, що створює добру ауру передач. Нажаль, в обох групах радіоканалів останні три роки відмічаємо зникнення подібних програм.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок про те, що народна музична культура переживає часи зламу. Відбувається перехід від традиції до нового етапу. Одночасно слід висловити стриману надію на те, що народна пісня через нові музичні форми, через фольклоризм перейде на новий рівень еволюційного розвитку.

Furdychko Andrii. Music folklore and folkloreism in the content of the modern Ukrainian radio. Aim of investigation: examined places and roles of musical folklore in the Ukrainian radio content at the modern stage of Ukraine's development. **Novelty of the study** is that, such a topic is investigated for the first time. What acquires topicality in the context of legislative consolidation of Ukrainian content's quotation on the radio. **Methodology** of investigation is based on dialectical approach while considering the process of radio and folklore's interplay, analysis and synthesis of programs in central and regional radio channels, classification of musical products in the given themes' diapason, comparative analysis of different musical types, programs on different channels by Ukrainian radio. **Conclusions:** certain system of musical programs is created on state radio channels, where musical folklore and folklorism take a significant place. Similar content also exists in some programs of nongovernmental radio channels. Commercial channels take broadcasting time with Russian pop music or English popular songs which cultivate esthetic taste in listeners that is distant from national archetype feelings. However, moderate optimism exists in existing perspectives about national songs heritage's development.

Key words: musical folklore, folklorism, folk song acquisition, radio channel, musical trends, musical program.

Фурдичко Андрій – доктор мистецтвознавства, доцент кафедри музичного мистецтва Київського університету культури. Коло наукових інтересів: історія та теорія культури, процеси фольклоризму у пісенно-музичному мистецтві України. Автор та співавтор 2 монографій, понад 40 наукових робіт.

Furdychko Andrii – Doctor of Arts, Associate Professor of Music Art Department, Kyiv University of Culture. Research interests: history and theory of culture, processes of folklore in the song and music art of Ukraine. Author and co-author of 2 monographs, more than 40 scientific papers.

Received: 12.05.2020

Advance Access Published: June, 2020

© A. Furdychko, 2020